

О'YIN TERAPIYASI

*Toshkent amaliy fanlar Unversiteti
"Psixologiya" kafedrasi o'qituvchisi*

Ilmiy rahbar: Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna

Pedagogika fakulteti Psixologiya yo'nalishi

2-bosqich talabasi: Raximqulova Nargiza

Annotatsiya; O'yin terapiyasi yosh kattalar bilan ishlashda keng tarqalgan. O'yin bolalarning ichki ichidan "yutib yuboradigan" barcha tajovuzlarni tashlashga yordam beradi, qo'rquvni, yosh birodarlarga yoki qizlarga nisbatan rashkni, ishonchsizlik yoki ishonchsizlikni aks ettiradi. O'yinni tomosha qilsak, kattalar qanday qiyinchiliklar, og'zaki shikoyatlar, og'zaki ifoda etilmasligi, bolaning boshidan kechirayotganini aniqlashi mumkin. Psixolog yoki psixoterapevtning ofisiga kelgan bola sehrli dunyoga kirishi kerak, u erda mutaxassis uni oddiy o'yinchoqlarning cheksiz imkoniyatlari bilan tanishtiradi. Turli maqsadlar uchun turli funktsiyalarni bajaradigan professional o'ylangan, ko'p qirrali narsalarning butun arsenali tayyorlangan. Shunday qilib, ishda bolalarga psixologik yordamning asosiy vazifalarini hisobga olish kerak.

Kalit so'zlar; Yashirin motivlar; O'yin tahlili; O'yin terapiyasi ; Rollar; Ego-analitik terapiya.

Rollar

Qoidaga ko'ra, odamlar "Psixiatriya" ni o'ynashni boshlaydilar, ular bilan ilgari etarli darajada malakali mutaxassislar shug'ullanmagan.

Birn ba'zi bemorlarning professional psixoterapevtlarni maqsadli ravishda tanlab olishiga misol keltiradi, buning natijasida ular ko'p sonli shifokorlarni o'zgartirishga majbur bo'ladilar. Bunday vaziyatda bemorning maqsadi, hech bir mutaxassis uning muammosini engishga yordam bera olmasligini ko'rsatishdir: "Bemor shifokorga quyidagi ikki tomonlama bitimga murojaat qiladi: Voyaga etgan (bu bemorning): "Men sizga shifo topish uchun keldim. "; Bola (o'sha bemorning): "Siz meni hech qachon davolay olmaysiz, lekin siz meni yanada mohir nevrotik bo'lishga (ya'ni, Psixiatriyani mohirona o'ynashga) o'rgatasiz."

Yashirin motivlar

Bolalik egoi holatida ishlaydigan bemor davolanishni targ'ib qilishdagi muvaffaqiyati orqali o'zini qoniqtirishga yoki terapevt o'z muammosiga ojizligini ko'rsatishga harakat qiladi.

Birinchi holda, psixoterapevt bemorning o'ynayotganini tan olishi juda muhim, aks holda davolanish samarasiz bo'lishi mumkin.

Ikkinchi holda, "Psixiatriya" o'yini "Ha, lekin ..." o'yinining xususiyatlarini oladi. Bir qarashda, bemor kattalar pozitsiyasidan harakat qilayotgandek tuyulishi mumkin, ammo aslida uni terapiyaning go'yo muvaffaqiyati orqali dalda olishni xohlaydigan ichki bola boshqaradi.

O'yin tahlili

Guruhlarda ishlashda quyidagi holatlar bo'lishi mumkin: guruh a'zolari yangi bemorda "Psixoterapiya" o'yinini boshlash istagini sezadilar va o'yin boshlanishini to'xtatish uchun darhol sizga bu haqda xabar berishadi, bu esa buni rag'batlantiradi. hozirgi vaqtda uning asosiy maqsadi o'yinlar emas, balki muammoni tushunish va eng oqilona yechim topishdir.

Erik Birn "Odamlar o'ynaydigan o'yinlar" kitobida bunday vaziyatga misol keltiradi:

...Avval "O'zini ifoda etish" guruhida qatnashgan bir ayol boshqa shaharga ko'chib o'tdi va yangi, yetarli darajada tayyorlangan guruhga qatnasha boshladi. U o'sha erda yoshligida sodir bo'lgan qarindosh-urug'lar haqidagi voqeani aytib berdi. Bu tez-tez takrorlanadigan hikoya har doim tinglovchilarida hayrat uyg'otdi, lekin yangi guruhda kutilgan reaksiya o'rniga u befarqlikka duch keldi, bu esa uni g'azablantirdi. U bu guruh a'zolarini tarixiy qarindoshlik munosabatlaridan ko'ra uning tranzaksiyaviy g'azabiga ko'proq qiziqtirganini bilib hayron bo'ldi. U g'azab bilan so'zlarni gapirdi, shekilli eng yomon haqorat deb hisobladi: u ularni Freydchilar emaslikda aybladi. Darvoqe, Freyd psixoanalizga juda jiddiy yondashdi va uni o'yinga aylantirishdan qochdi, o'zini freydchi emasligini e'lon qildi.

Ushbu o'yindagi psixoterapevt "Men tabibman" pozitsiyasida. Bu o'yin qurilish bilan bog'liq, dedi Burn "Psixiatriya bilan shug'ullanadigan odamlar, agar ular professional ta'lim olgan bo'lsa, katta foyda keltirishi mumkin".

O'yin terapiyasi

XX asrning 30-larida eng keng tarqalgan usullardan biridir. samarali terapevtik usullar va shaxsiy rivojlanishni tuzatish protseduralari. Igroterapiya va arterapiya-ikki asosiy shaklda umumlashtiriladi. Igroterapiya ko'pincha bolalikni davolash usuli sifatida ishlatiladi. Igroterapiyaning ikkita shakli mavjud: yo'nalish va yo'nalishsiz, ular bolaning ongsiz depressiya tendentsiyalarini ramziy shaklda amalga oshirish va ularni ijtimoiy jihatdan maqbul standartlar va me'yorlar yo'nalishi bo'yicha o'ynash uchun kattalar o'yinida faoliyat darajasi va ishtirokini turli yo'llar bilan qabul qiladi. Klassik X. Jainottning yuksak bahosiga ega bo'lgan o'yin terapiyasining maqsadi bolaning intrapsikik muvozanatdagi asosiy o'zgarishlarga uning shaxsiyati tarkibida muvozanatni o'rnatish uchun ta'sir qilish deb ta'riflanadi [Jainott, 1970]. Igroterapiya amaliyotida uni qo'llash usullari va usullarini tartibga soluvchi asosiy talablar shakllantirilgan. Igroterapiyaning individual va guruh shakllari mavjud. Shunday qilib, muloqotda shaxsiy buzilishlarni tuzatishning eng yaxshi shakli guruh

o'yinchi terapiyasi bo'ladi. Igroterapiyada ishlatiladigan o'yinlar to'plami tuzilgan o'yin materiallari va hikoya o'yinlari bilan o'yinlarni o'z ichiga oladi. Ular orasida ajoyib terapiya va Kukloterapiya mavjud. Amaliy psixologiyaning amaliy imkoniyatlarini amalga oshirishning eng keng doirasi psixodiagnostikdir. Amaliy psixologiya bugungi kunda keng ko'lamli uslubiy vositalar, turli usullar, psixodiagnostik testlar va so'rovnomalarni mavjud bo'lib, ulardan foydalanish dastur doirasi, tadqiqot maqsadlari va maqsadlariga, shuningdek, sub'ektlarning yosh xususiyatlariga va psixodiagnostik jarayonlarni o'tkazish shartlariga qarab ma'lum bir tizimlashtirish va tasniflashni talab qiladi.

Psixodiagnostik usullar tashkilotlarning rivojlanish prognozini, xodimlarni tanlash va joylashtirishni, kasbiy ko'nikmalarni o'rganish va rivojlantirishni optimallashtirish, aqliy rivojlanish normalarini aniqlash va shaxsning individual aqliy fazilatlarini rivojlantirish prognozini va boshqalarni amaliyotga tatbiq etish va joriy etishga erishildi. ular tibbiy amaliyot va sud-psixiatriya ekspertizasida qo'llanildi. Biroq, ularning vakolatli va to'g'ri foydalanish ruxsat etilgan maqsadli sohani aniqlashga muvofiq, natijalarni talqin qilishning o'ziga xos xususiyatlari nafaqat psixodiagnostik metodlarni qo'llash qoidalarini bilish, balki ularni yo'nalish, tadqiqot maqsadlari va bashoratli natijalar bo'yicha aniq tasniflash tushunchasini ham o'z ichiga oladi.

Hozirgi vaqtda psixodiagnostik usullarning bir nechta asosli tasnifi mavjud. Diagnostika protseduralari usullarini tasniflash tizimlari amaliy psixologga psixologik tekshiruv maqsadlari va psixologik tashxis qo'yish vazifalarini maksimal darajada tashkil etadigan usulni tanlashni engillashtirishga mo'ljallangan. Ushbu muammolarni hal qilish mezonlari, qoida tariqasida, tashxis qo'yilgan xususiyatlarni tanlashni va ularning asosida ushbu xususiyatlarni aniqlaydigan diagnostika usullarini tanlashni belgilaydi. Turli usullarning yo'nalishi, ishonchliligi, haqiqiyliги bo'yicha eng keng tarqalgan ko'rsatkichlarni tizimlashtirish va tasniflash, amaliy psixologiyaning turli sohalarida yangi diagnostika dasturlarini ishlab chiqish uchun asos bo'lishi mumkin.

O'yin terapiyasining turlari

Hozirgi kunda o'yin terapiyasi quyidagicha tasniflanadi:

1. Ego-analitik terapiya (terapevtiklar, o'yin davomida, uni majburlash yoki rad etilishiga bog'liq bo'lgan hissiy qarama-qarshiliklarni tushunishga va qabul qilishga yordam berish uchun bolaga turli talqinlarni taklif qiladi).
2. Ijtimoiy o'rganish nazariyasiga qaratilgan terapiya (psixolog bolani o'yinlarning mazmuni ta'sirida emas, balki boshqalar bilan o'ynashga o'rgatadi).
3. Yo'naltiruvchi bo'lmagan o'yin terapiyasi (ko'p hollarda terapevt passiv va bolani refleksiv hukmlar bilan qo'llab-quvvatlaydi, ularga o'z yechimlarini topib, shaxsiy qarama-qarshiliklarini ifodalashga yordam beradi). GL Landretning "O'yin terapiyasi: munosabatlar san'ati" kitobida batafsil tavsiflangan.

Uslubiy asboblari, diagnostika yo'nalishlari va usullari. Amaliy psixologiyani amaliy imkoniyatlarini amalga oshirishning eng keng doirasi psixodiagnostikdir. Amaliy psixologiya bugungi kunda keng ko'lamli uslubiy vositalar, turli usullar, psixodiagnostik testlar va so'rovnomalar mavjud bo'lib, ulardan foydalanish dastur doirasi, tadqiqot maqsadlari va maqsadlariga, shuningdek, sub'ektlarning yosh xususiyatlariga va psixodiagnostik jarayonlarni o'tkazish shartlariga qarab ma'lum bir tizimlashtirish va tasniflashni talab qiladi.

O'yinchoqlardan foydalanish bir qator muhim psixokorreksiya va psixoterapevtik vazifalarni bajaradi, xususan:

- bolani har tomonlama tashxislash;
- yangi ko'nikmalarga ega bo'lish, maktabda va kundalik hayotda muvaffaqiyatlarga erishish orqali bolaning o'zini o'zi qadrlashi, o'ziga ishonchi ortishiga erishish;
- bolada o'z harakatlari uchun mas'uliyat hissini rivojlantirish;
- tuzatuvchi o'zaro ta'sir jarayonida o'z voqeligini shakllantirish;
- tuzatishning ushbu bosqichida bolaga xos bo'lmagan qutbli rollarni ijro etish va ularga moslashish;
- hayotning yangi sharoitlariga moslashish uchun qulay va ekologik jihatdan qulay;
- kattalar va tengdoshlar bilan muloqotning yangi shakllarini qo'llash;
- qiyin oilaviy vaziyatlardan chiqish yo'llarini samarali o'ynash va taqlid qilish;
- keskinlikni engillashtirish va o'z istak va fantaziyalaringizni amalda ro'yobga chiqaring;
- yangi ijtimoiy qabul qilinadigan xulq-atvor shakllariga ko'nikish;
- ramziy modellashtirish bolani o'z-o'zini tashkil qiladi;
- ijobiy his-tuyg'ularni maqsadli modellashtirish ularni avtomatlashtirishni ta'minlaydi;
- bolaning ongli yoki ongsiz hissiy to'qnashuvlarini konstruktiv tarzda o'ynash.

Bolalar, o'smirlar va kattalarning individual va guruhli psixoterapiyasi va psixokorreksiyasi uchun o'yinchoqlar to'plamini yaratishning asosiy jihatlari ko'rib chiqing. O'yinchoqlar to'plamini yaratishdan oldin, to'plamning asosiy maqsadini hisobga olish kerak

O'yin terapiyasi yosh kattalar bilan ishlashda keng tarqalgan. O'yin bolalarning ichki ichidan "yutib yuboradigan" barcha tajovuzlarni tashlashga yordam beradi, qo'rquvni, yosh birodarlarga yoki qizlarga nisbatan rashkni, ishonchsizlik yoki ishonchsizlikni aks ettiradi. O'yinni tomosha qilsak, kattalar qanday qiyinchiliklar, og'zaki shikoyatlar, og'zaki ifoda etilmasligi, bolaning boshidan kechirayotganini aniqlashi mumkin. Zamonaviy psixologiya markazlarida mutaxassislar bolalar bilan

ishlashda o'yin uslublarini qo'llashadi. Bu usulning shiori "Ishlamayapman, lekin tushunaman" deb ishonch bilan aytish mumkin. Uning maqsadi bolani o'zgartirish emas, balki o'z "men" ni tasdiqlashdir. O'yinchoqning pragmatik bo'lmagan ma'nosi uni o'yinning turli holatlarida ishlatishga imkon beradi, bu elementni sehrli, aniqrog'i sehrli qiladi. Bunday ob'ektlar dunyosi doimiy pragmatik ma'noga ega "jiddiy" kattalar dunyosi va ularga mos keladigan o'yinchoqlar dunyosidan farqli o'laroq o'zgarib turadi. Doimiy ravishda o'zgaruvchan ob'ektlar dunyosi sehrli. Bolaning kattalarga taqlid qilish istagidan tashqariga chiqadigan istaklarini to'g'ridan-to'g'ri amalga oshirish ushbu "uchinchi" dunyoga boradi. Taqlid qilish orqali bola kichik bo'lib qoladi va u faqat sehrli, sehrli dunyoda katta bo'lishi mumkin. Aytgancha, aynan shu yoshdagi bolalarning «katta-kichik» muxolifatining yuqori tajribasi bolalarning devlar va midgetlar haqidagi ertaklarga abadiy qiziqishini belgilaydi. Va bu tajribaning o'zi ayniqsa dolzarb bo'lib qoladi, chunki o'yinda bola allaqachon kattalarning harakatlariga taqlid qiladi, lekin ularni "haqiqatda" amalga oshira olmaydi.

Xulosa; Psixodiagnostik protseduralarni qat'iy tasniflash va tizimlashtirish, hozirgi vaqtda etarli darajada sinovdan o'tmagan va juda ishonchli metodlarni keng qo'llash, ularning yordami bilan olingan natijalarni mutlaqo yo'qotish, kam asosli tashxis va prognozlarni shakllantirish uchun tez-tez oldini olish uchun zarurdir. Bu, ayniqsa, L. F. Burlachuk ta'kidlaganidek, chet elda yaratilgan testlar bilan ishlashda [Burlachuk, Morozov, 1989]. Ushbu testlarning ko'pchiligiga nisbatan, tadqiqot nuqtai nazaridan tashqarida - telya mualliflarining uslubiy va nazariy pozitsiyalari bo'lib qolsa va ilmiy tahlil natijalarni talqin qilish uchun "moslashtirilgan" shaxsning ichki kontseptsiyalariga deklarativ havolalar bilan almashtirilsa, faqat iste'molchi yondashuvi paydo bo'ldi. Turli usullarning yo'nalishi, ishonchliligi, haqiqiyliги bo'yicha eng keng tarqalgan ko'rsatkichlarni tizimlashtirish va tasniflash, amaliy psixologiyaning turli sohalarida yangi diagnostika dasturlarini ishlab chiqish uchun asos bo'lishi mumkin.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Zaxarov AI O'yin bolalarda nevrozlarni engish usuli sifatida / AI Zaxarov. - Sankt-Peterburg: KARO, 2006. - 416 p.
2. Loseva VK, Lunkov AI Bolaning psixoseksual rivojlanishi. - M.: APO, 1995. - B.64.
3. Matveeva O.A. Boshlang'ich va o'rta maktab yoshidagi bolalar uchun kompleks psixologik yordamni tashkil etish shakllari va vositalari: psixologiya fanlari doktori dissertatsiyasi: 19.00.13 - Moskva, 2002. - 489 p.